

Gösta Berling i undervisningen

Ämne: Svenska, SVA

År: 7-9, Gym

Lektionstyp: Individuell uppgift, Diskussion, Redovisning

Lektionsåtgång: 8

Inledning

Jag har upplevt att Selma Lagerlöfs verk är perfekta i år 9 både i svenska och svenska som andraspråk, inte bara för att de uppfyller två tydliga mål i kursplanen utan också för att den magiska realismen tilltalar många tonåringar.

I Gösta Berlings saga finns dessutom många möjligheter till diskussion om könsroller, makt och heder. De övernaturliga och mytiska händelserna i boken har en tydlig stomme av realism och social medvetenhet. Eleverna har inga problem att se huvudpersonens utveckling eller hur motivet/budskapet, som liksom i de flesta myter, rör sig kring hur osjälvisk kärlek segrar över ondska.

Lektionsplaneringen nedan fokuserar först på att skapa intresse för boken och sedan på läsförståelsefrågor och att dra paralleller från det egna livet till karaktärernas liv.

Läsningen kan varieras, vissa kapitel har individuella skrivuppgifter och kan då passa som läsläxa medan andra följs av diskussioner och passar då bäst efter högläsning i klassrummet.

Jenny Kimming

MTM:s skolwebb

mtm.se/skola

Inledning med kort information om Selma Lagerlöf:

Hon föddes 1858 på gården Mårbacka i Värmland, en stor del av sin barndom tillbringade hon med att lyssna på sin farmors berättande av sagor och myter. Ju äldre hon blev desto mer berättande hon själv, ofta för syskonen. Hon visste tidigt att hon ville bli författare och lärare, hon jobbade några år som lärare i Landskrona. Hennes första bok kom ut när hon var 33 år och det var Gösta Berlings saga som vi ska läsa nu.

Tid, plats och miljö:

Historien utspelar sig i slutet av 1800-talet i Värmland. Berätta gärna lite om fattigdomen i Sverige och hur många fann tillflykt i supandet, och då inte vin utan sprit som man kallade brännvin. Använd gärna citatet från sidan 7:

”Visst har jag supit, tänker han,
men vem har rätt att anklaga mig för det?
Har någon sett prästgården där jag bor?
Granskogen står mörk och dyster,
tätt inpå fönstren. Rummen är fuktiga,
taken är svarta och väggarna är mögliga.
Jag behöver brännvinet för att hålla modet uppe
när regnet och yrsnön tränger in
genom de trasiga fönstren.
Allting är gammalt och vanvårdat, och jorden
ger inte säd till bröd för att hålla hungern borta.”

Introduktion av karaktärerna:

(kopiera till OH, visa en karaktär i taget, läs högt och diskutera vad eleverna tror att karaktärerna har för relation till varandra och vad eleverna tror kommer att hända. Passa också på att förklara återkommande tidstypiska ord som majorska, järnbruk, herrgård, brukspatron samt seden att kall någon vid förnamn och sedan gårdsnamn.)

Gösta Bergling

Han är en strålande vacker ung man.
Allt hos honom är skönt,
de djupa ögonen, den fasta hakan.
Hans ansikte lyser av klokhets och kraft. (sid. 5)

Majorskan på Ekeby

Hennes hår är grått
och hon har ett gammalt vackert ansikte.
Gösta Bergling förstår vem hon är.
Många har berättat om henne.
Denna kvinna är den kända majorskan på Ekeby.
Hon är den mäktigaste kvinnan i Värmland.
Hon äger sju järnbruk
och alla lyder hennes order. (sid. 22-23)

Ebba på Borg

Ebba är inte som andra sjuttonåringar.
Hon är blyg och allvarlig.
Hon tycker inte om de bullrande festerna
som dånar genom herrgårdens salar. (sid. 31)

Sintram Sintram

heter den elake brukspatronen på Fors.
Kroppen är klumpig och armarna långa.
Hans huvud är kalt och ansiktet fult.
Han är en ond människa.
(...)
Hans högsta glädje är att klä ut sig till djävul,
med horn och svans och hästfot och luden
kropp. Då hoppar han plötsligt fram ur mörka
vrår och skrämmer rädda kvinnor och barn. (sid. 37)

Anna Stjärnhök

Sonen i huset, Ferdinand, är förlovad
med den rika, vackra Anna Stjärnhök. (sid. 61)

Marianne på Björnö

Fröken Marianne på Björnö gård är vackrare
än alla andra. Hon är känd och beundrad
i hela Värmland för sin klokhet. Hennes liv
är fyllt av nöjen och glädje. Överallt möter hon
männens kärlek och beundran. Men ännu
har hon inte mött den rätte mannen. (sid. 71)

Greven Henrik på Borg

Det går många historier om greve Henriks
dumhet fast han bara är något mer än tjugo år.
Inte är han vacker heller.
Han är lika ful som han är dum.
Han har gul hy och redan rynkor i pannan.
Håret är tunt, läpparna bleka och hakan spetsig. (sid. 105)

Uppgifter till texten

Läs kapitlet först och gör uppgifterna efteråt.

Kapitel 1 - Prästen

Diskussion i klassrummet, antingen i helklass eller i smågrupper:

- Vad är det som gjort att församlingen bett biskopen komma?
- Vad är det som gör att församlingen sedan försvarar Gösta Berling?
- Varför lämnar Gösta Berling byn?

Kapitel 2 - Tiggaren (ev. läxa)

Individuell uppgift - se nästa sida

Kapitel 2 Tiggaren

namn: _____

Berätta vad du nu vet om de tre karaktärerna nedan.
Vad har hänt dem?
Tycker du om dem? Motivera!

Gösta Berling

Flickan

Majorskan på Ekeby

Kapitel 3 - Ebba på Borg

Diskussion i klassrummet, antingen i helklass eller i smågrupper:

- Hur hade du gjort, hade du gift dig med någon som lurat dig även om han räddat ditt liv?

Individuell uppgift:

- Skriv ett brev till Ebba som hon får innan hon dör.
Vad hade du velat säga till henne?

Kapitel 4 - Julnatten (ev. läxa)

Individuell uppgift - se nästa sida

Kapitel 4

Julnatten

namn: _____

Vem är det som kommer på julnatten och vem är han utklädd till?

Vad är det för avtal Sintram/djävulen säger att han har med majorska på Ekeby?

Vilket avtal sluter Sintram/djävulen med kavaljererna på Ekeby?

Vad tror du, kommer kavaljererna att bli herrar på Ekeby?

Kapitel 5 - Julmiddagen

Diskussion i klassrummet, antingen i helklass eller i smågrupper, diskussionen kan avslutas med individuellt fritt skrivande:

- Vad har kavaljererna för roll på Ekeby?
- Varför tror du att kavaljererna inte hjälper majorskan när hon blir utkastad från Ekeby?
- Hur tänker du, kan det verkligen handla om ett avtal med djävulen?

Kapitel 6 Balen på Borg (ev. läxa)

Individuell uppgift - se nästa sida

Kapitel 7 Balen på Ekeby

Diskussion i klassrummet, antingen i helklass eller i smågrupper, diskussionen avslutas med individuellt fritt skrivande:

- Vem har mest makt i situationen mellan Marianne och hennes föräldrar?
- Vem har minst makt?
- Går det att jämföra pappans agerande med det vi kallar heder (och i sin yttersta form hedersmord)?
- Har Sverige varit det vi kallar en hederskultur?
- Är det så fortfarande?
- Vad har gjort förändringen?
- Vad skulle du vilja säga till karaktärerna som är inblandade i händelsen?

Kapitel 8 och 9 Auktionen på Björnö (ev. läxa)

Individuell uppgift - se nästa sida

Kapitel 8 & 9 Auktionen på Björnö

namn: _____

Marianne väljer föräldrarna före kärleken – hur hade du gjort?

Beskriv Gösta Berling nu. Hur har din bild av honom förändrats från kapitel 2
